

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Кафедра суспільних дисциплін

07/10-69М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«Психологія інклюзії»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Психологія»
спеціальності 053 «Психологія»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково -
методичною радою
з якості ННІЕМ
Протокол № 1 від 03.09.2025 р.

Рівне – 2025

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Психологія інклюзії» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Психологія» спеціальності 053 «Психологія» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Шпак С. Г. Рівне : НУВГП, 2025. 52 с.

Укладач: Шпак С. Г., кандидат психологічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ННІЕМ НУВГП.

Відповідальний за випуск: Сокаль В. А., кандидат пед. наук, в.о. завідувача кафедри суспільних дисциплін ННІЕМ НУВГП.

Керівник групи забезпечення спеціальності Шпак С. Г.

Попередня версія методичних вказівок: 07-03-392М

© С. Г. Шпак, 2025

© НУВГП, 2025

Вступ

Метою вивчення дисципліни «Психологія інклюзії» є формування у майбутнього фахівця загальних та професійних компетенцій системи загальної психологічної підготовки в сфері інклюзивної освіти. Засвоєння студентами знань про особливості процесу залучення осіб з обмеженими можливостями здоров'я у загальноосвітній простір, понятійно-термінологічно поле інклюзивної освіти, міжнародне та українське законодавство стосовно навчання осіб з обмеженими можливостями здоров'я, тенденції й проблеми становлення інклюзивної освіти в Україні, особливості впровадження інклюзивного навчання в системі національної освіти.

Завданнями курсу є:

- розкрити основні теоретичні положення основ психології інклюзивного навчання;
- дати знання про теоретично-методологічні закономірності організації навчально-виховного процесу, який би задовольняв освітні потреби дітей з вадами у розвитку;
- ознайомити студентів з основними методами спеціальними освітніми і фаховими технік керівництва процесом навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами;
- розвинути навички встановлення контакту, партнерської взаємодії, візуальної психодіагностики, конструктивного підходу у вирішенні проблем соціальної взаємодії;
- формувати освічену, творчу особистість майбутнього психолога, корекційного психолога, здатного створити позитивний клімат в шкільному середовищі та поза його межами;
- формувати у майбутнього фахівця професійно-психологічні компетенції та позиції, потреби у самовдосконаленні.

Вивчення навчальної дисципліни «Психологія

інклюзії» спрямовано на формування таких компетенцій:

Інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів психологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності, здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, здатність бути критичним і самокритичним, здатність приймати обґрунтовані рішення, навички міжособистісної взаємодії, здатність працювати в команді, здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Фахові (спеціальні) компетентності спеціальності: здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків, здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел, здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження, здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації, здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову), здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту, здатність дотримуватися норм професійної етики.

Очікувані результати навчання: аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання,

демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань, формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження, формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника, складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до запиту, емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості, демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку, знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога, вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії

і В результаті освоєння дисципліни студент повинен

знати:

- функції, види, мету і завдання інклюзивної освіти;
- основні категорії, методи та принципи, методи інклюзивної освіти;
- становлення та розвиток інклюзивної освіти в історії зарубіжної та вітчизняної психології;
- умови психолого-педагогічного супроводу дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах інклюзивної освіти;
- основні принципи діяльності інклюзивної освіти;
- характерні особливості інклюзивного навчання;
- основні документи, які обґрунтовують потребу в інклюзії;

— сутність процесів адаптації та модифікації навчального середовища, дидактичного матеріалу тощо.

ВМІТИ:

- самостійно вивчати та аналізувати психологічну літературу;
- планувати та проводити психологічну роботу з дітьми, які мають ООП;
- володіти навичками проведення психологічного обстеження та практичної обробки його результатів;
- підбирати інтерактивні ігри, різноманітні тренінгові вправи для розв’язання конкретних психологічних проблем;
- встановлювати контакт з дітьми;
- організовувати певний освітній простір, реалізуючи принцип диференційованого підходу;
- упроваджувати сучасні технології навчання до роботи з дітьми, які мають ОПП.

2. Методичні поради для роботи над дисципліною

Зміст дисципліни реалізується опануванням трьох блоків: теоретичного, практичного та блоку самостійної роботи.

Напрямами самостійної роботи з вивчення курсу є: вивчення окремих тем та питань, підготовка фіксованих виступів, підготовка до семінарських занять.

Для розуміння студентами змісту курсу, системи семінарських занять та самостійного вивчення, форми підсумкового контролю вказівки містять програму навчальної дисципліни, теми і плани семінарських занять, теми самостійної роботи та вимоги до звіту про її виконання, індивідуальні завдання, питання до модульного контролю, рекомендовану (базову,

допоміжну) літературу, інформаційні ресурси.

Для успішної підготовки до семінарського заняття розділ «Плани семінарських занять» містить тему, вид семінарського заняття, методи, які будуть застосовуватись в процесі проведення семінару, мотивацію навчання, мету, актуалізацію опорних знань, план, основні поняття, зміст узагальнення вивченого, завдання для підготовки до семінарського заняття, контрольні запитання до теми та літературу з вказівкою сторінок вивчення відповідної теми.

З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, студентам пропонується опрацювання конспекту лекції, рекомендованої літератури та контрольні запитання.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовний модуль 1

Поняття інвалідності та інклюзії

Тема 1. Психологія інвалідності в інклюзії

Поняття «інвалідність» та «особа з особливими потребами». Поняття медико-соціальної роботи. Медико-соціальна експертиза. Критерії визначення групи інвалідності.

Основні поняття: інвалідність, групи інвалідності, інклюзія, медико-соціальна робота, медико-соціальна експертиза.

Тема 2. Філософія інклюзивної освіти

Філософія інклюзивної освіти. Модель інклюзивної освіти. Ідеологія та цінності інклюзії. Ідеологія та цінності інклюзії. Права дітей та права осіб з інвалідністю. Біопсихосоціальна модель інвалідності. Етичні аспекти спілкування з особою з інвалідністю.

Основні поняття: інклюзія, соціальна концепція, цінності інклюзії, основний принцип інклюзії, основна ідея інклюзивної освіти, спрямування інклюзивної освіти, інклюзивна освіта, права дітей та права осіб з інвалідністю, біопсихосоціальна модель інвалідності, етика спілкування з особою з інвалідністю.

Тема 3. Актуальні питання інклюзивної освіти

Актуальність проблеми інклюзивної освіти та її мета. Аналіз понять інклюзивна освіта та інтеграція. Модель інклюзивної освіти. Індивідуальні особливості навчально-пізнавальної діяльності дітей з ООП. Стандартизовані тести

для проведення комплексної оцінки дитини. Особливості пізнавальної діяльності, соціальної адаптації та поведінки дітей з ООП. Розробка індивідуальної програми розвитку. Особистісно орієнтоване навчання. Особливості оцінювання досягнень дітей з ООП.

Основні поняття: інклюзія, інклюзивна освіта, інклюзивне навчання, стратегія інклюзивного навчання, освітнє середовище, компоненти інклюзивної освіти.

Тема 4. Нормативно-правова база інклюзії

Основні міжнародні документи у сфері інклюзивної освіти. Законодавча і нормативно-правова база інклюзивної освіти в Україні. Інвалідність та інклюзія. Підтримка інклюзивної освіти, інклюзивне навчання, стратегія інклюзивного навчання, освітнє середовище, компоненти інклюзивної освіти. Права дітей та права осіб з інвалідністю,

Основні поняття: інклюзія, інклюзивна освіта, інклюзивне навчання, підтримка інклюзивної освіти, стратегія інклюзивного навчання, освітнє середовище, компоненти інклюзивної освіти, права дітей та права осіб з інвалідністю.

Модуль 2

Змістовний модуль 2

Психологія інклюзії осіб з ООП в закладах освіти

Тема 5. Етика інклюзивної освіти

Етичні аспекти спілкування з особою з інвалідністю. Модель інклюзивної освіти. Актуальність проблеми інклюзивної освіти та її мета. Аналіз поняття інклюзивна освіта. Індивідуальні особливості навчально-пізнавальної діяльності дітей з ООП. Стандартизовані тести для проведення комплексної оцінки дитини. Особливості пізнавальної діяльності, соціальної адаптації та поведінки

дітей з ООП. Розробка індивідуальної програми розвитку. Особистісно орієнтоване навчання. Особливості оцінювання досягнень дітей з ООП. Етапи психолого-педагогічних послуг.

Основні поняття: Етапи супроводу, співпраця команди супроводу та батьків, стадії співпраці, проблеми батьків під час супроводу, модель формування оптимальної позиції батьків, етика спілкування фахівців з батьками, місія батьків, кроки до залучення батьків, контакт та консультації, оптимальний контакт, завдання, прийоми та форми дій, можливості співпраці з інклюзивно-ресурсними центрами.

Тема 6. Оптимальне пристосування освітнього простору

Принципи універсального дизайну. Простір школи. Організація ресурсної кімнати. Простір класу. Основні вимоги принципів розумного пристосування та універсального дизайну для окремих категорій дітей з ООП.

Основні поняття: принципи універсального дизайну, цілі уроку, тип виконання, тип подання матеріалу, робочий простір, простір школи, орієнтація та мобільність, ресурсна кімната, сенсорний куток, ігрова зона, сенсорна кімната, медіатека, простір класу, візуальні підказки інтерактивна дошка.

Тема 7. Команда супроводу та взаємодія інклюзивної освіти

Умови освітніх послуг для забезпечення ефективного навчання дитини з ООП. Організація інклюзивного навчання дитини з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому середовищі. Склад команди супроводу.

Основні поняття: Супровід, склад команди супроводу, командна взаємодія, спеціалісти супроводу, адміністрація школи, учитель, асистент учителя, соціальний педагог, вихователь ГПД, практичний психолог, логопед, учитель-дефектолог (тифлопедагог), учитель-дефектолог (сурдопедагог), учитель-дефектолог (олігофренопедагог), учитель-реабілітолог (ортопедагог), медичний працівник закладу освіти.

Тема 8. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах

Психологія інклюзії дітей з ООП в загальноосвітніх навчальних закладах. Особливості співпраці з батьками дітей з ООП. Модель формування оптимальної позиції батьків. Кроки до залучення батьків. Методичні рекомендації щодо роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. Співпраця з інклюзивно-ресурсними центрами.

Основні поняття: індивідуальний підхід, шкільна дезадаптація учнів з ООП, диференційоване навчання, компоненти стратегії прямого навчання, структура уроку методом прямого навчання, методика «так» або «ні», етапи навчання «так/ні», навчання без помилок, взаємне навчання дітей, компоненти взаємного навчання.

Тема 9. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами у вищих навчальних закладах

Значення інклюзії в загальноосвітніх навчальних закладах. Напрямки психологічного супроводу студентів з особливими освітніми потребами. Формування психологічної готовності учасників навчально-виховного процесу до взаємодії з дітьми з особливими освітніми

потребами. Значення інклюзії у вищих навчальних закладах. Принципи психологічного супроводу студентів з особливими освітніми потребами.

Основні поняття: індивідуалізація та диференціація освітнього процесу, професійна готовність та психологічна готовність, інформаційна обізнаність, способи включення дитини, кроки педагога для влучення особи з ООП в освітній процес, емоційне вигорання, педагогічна супервізія, форми педагогічної супервізії, обов'язкова умова супервізії, супервізійні групи, формування учбової поведінки у студентів з ОПП

Тема 10. Алгоритм надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних програм

Етапи супроводу, співпраця команди супроводу та батьків, стадії співпраці, проблеми батьків під час супроводу, модель формування оптимальної позиції батьків. Етика спілкування фахівців з батьками, місія батьків, кроки до залучення батьків, контакт та консультації, оптимальний контакт, завдання, прийоми та форми дій, співпраця з інклюзивно-ресурсними центрами. Принципи складання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних програм. Формування психологічної готовності учасників навчально-виховного процесу до психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних програм.

Основні поняття: індивідуальний підхід, дезадаптація осіб з ООП, диференційоване навчання, компоненти стратегії прямого навчання, структура уроку методом прямого навчання, методика «так» або «ні», етапи навчання «так/ні», навчання без помилок, взаємне навчання дітей, компоненти взаємного навчання.

Вивчення курсу передбачає проведення лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять,

самостійну роботу студентів, використання різних форм контролю рівня знань студентів (виконання контрольних та творчих робіт, захист рефератів, співбесіда з окремих тем (питань теми), вибір адекватних методик для проведення дослідної роботи з дітьми різного віку, проведення атестації, заліку).

Велика увага приділяється розвитку наукового творчого мислення студентів, чому сприяють завдання для самостійної роботи.

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Тема 1. Психологія інвалідності в інклюзії	2	2
2.	Тема 2. Філософія інклюзивної освіти	2	-
3.	Тема 3. Актуальні питання інклюзивної освіти	2	-
4.	Тема 4. Нормативно-правова база інклюзивної освіти	2	-
5.	Тема 5. Етика інклюзивної освіти	2	2
6.	Тема 6. Оптимізація пристосування освітнього простору	2	-
7.	Тема 7. Команда супроводу та взаємодія інклюзивної освіти	2	2
8.	Тема 8. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах	2	-
9.	Тема 9. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами у вищих навчальних закладах	2	-
10.	Тема 10. Алгоритм надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних програм	2	-
	Разом	20	6

5. Плани семінарських занять

Семінарське заняття № 1

Тема: Психологія інвалідності в інклюзії

Вид заняття: семінар-практикум.

Методи: бесіда, діагностика знань, перегляд мультимедійних презентацій, психологічне дослідження, самостійна робота, перегляд науково-популярного фільму.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Мета: *знати* особливості медико-соціальної роботи, групи інвалідності та критерії оцінки та призначення груп інвалідності.

вміти охарактеризувати групи інвалідності та критерії оцінки та призначення груп інвалідності.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми «Психологія інвалідності в інклюзії».

План

1. Поняття «інвалідність» та «особа з особливими потребами».
2. Поняття медико-соціальної роботи.
3. Медико-соціальна експертиза
4. Критерії визначення групи інвалідності.

Основні поняття: інвалідність, групи інвалідності, інклюзія, медико-соціальна робота, медико-соціальна експертиза.

Семінарське заняття № 2

Тема: Філософія інклюзивної освіти

Вид заняття: семінар-практикум.

Методи: бесіда, діагностика знань, перегляд мультимедійних презентацій, психологічне дослідження,

самостійна робота, перегляд науково-популярного фільму.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Мета: *знати* особливості філософії, ідеології та цінностей інклюзії, біопсихосоціальну модель інвалідності та етичні аспекти спілкування з особою з інвалідністю.

вміти охарактеризувати Біопсихосоціальну модель інвалідності та етичні аспекти спілкування з особою з інвалідністю.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми «Філософія інклюзивної освіти».

План

1. Філософія інклюзії
2. Ідеологія та цінності інклюзії
3. Права дітей та права осіб з інвалідністю
4. Біопсихосоціальна модель інвалідності
5. Етичні аспекти спілкування з особою з інвалідністю

Основні поняття: інклюзія, соціальна концепція, цінності інклюзії, основний принцип інклюзії, основна ідея інклюзивної освіти, спрямування інклюзивної освіти, інклюзивна освіта, права дітей та права осіб з інвалідністю, біопсихосоціальна модель інвалідності, етика спілкування з особою з інвалідністю.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з психологічними тестами.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Проаналізуйте загальну характеристику поняття «інклюзія».
2. Охарактеризуйте терміни: соціальна концепція, цінності інклюзії, основний принцип інклюзії, основна ідея інклюзивної освіти, спрямування інклюзивної освіти.
3. Проаналізуйте Права дітей та права осіб з інвалідністю.
4. Охарактеризуйте Біопсихосоціальну модель інвалідності.
5. Проаналізуйте етичні аспекти спілкування з особою з інвалідністю.
6. Визначіть загальні рекомендації із супроводу та взаємодії з людиною з інвалідністю.
7. Охарактеризуйте особливості взаємодії з людиною з порушенням зору.
8. Охарактеризуйте особливості взаємодії з людиною з порушенням опорного апарату.
9. Охарактеризуйте особливості взаємодії з людиною з порушенням слуху.
10. Охарактеризуйте особливості взаємодії з людиною із затримкою розумового розвитку.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Список рекомендованих джерел

1. Вовченко О. А. Детермінанти сучасного психологічного супроводу осіб з особливостями психофізичного розвитку в контексті особливостей українського менталітету. *Теорія і практика сучасної психології*. 2020. № 1, Т 3. С. 143–148.
2. Данілавічюте Е. А., Миронова С. П., Пахомова Н. Г., Таранченко О. М. Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика :

- колект. монографія, за наук. ред. А. А. Колупасової, І. М. Дичківської. Рівне : Волинські обереги, 2020. 364 с
3. Колупасова А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. / видання доп. та перероблене: Київ : Знання, 2018. 126 с.
4. Колупасова А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2019. 326 с.
5. Колупасова А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
6. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2018. 164 с.
7. Миськів Л. І. Інклюзивна освіта України: особливості впровадження. *Україн. часопис міжнар. права*. 2018. № 3. С. 121–125.

Семінарське заняття № 3

Тема: *Актуальні питання інклюзивної освіти*

Вид заняття: семінар – практикум.

Методи: бесіда, діагностика знань, перегляд мультимедійних презентацій, психологічне дослідження, самостійна робота, перегляд науково-популярного фільму.

Мета: *знати* актуальні проблеми інклюзивної освіти та індивідуальні особливості навчально-пізнавальної діяльності дітей з ООП.

вміти охарактеризувати актуальні проблеми інклюзивної освіти, особливості пізнавальної діяльності, соціальної адаптації та поведінки дітей з ООП та особливості особистісно орієнтованого навчання, розробляти індивідуальної програми розвитку.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми *«Актуальні питання інклюзивної освіти»*.

План

1. Актуальність проблеми інклюзивної освіти та її мета.
2. Аналіз понять інклюзивна освіта та інтеграція.
3. Модель інклюзивної освіти.
4. Індивідуальні особливості навчально-пізнавальної діяльності дітей з ООП
5. Стандартизовані тести для проведення комплексної оцінки дитини
6. Особливості пізнавальної діяльності, соціальної адаптації та поведінки дітей з ООП
7. Розробка індивідуальної програми розвитку
8. Особистісно орієнтоване навчання
9. Особливості оцінювання досягнень дітей з ООП

Основні поняття: інтелектуальні здібності, особливості пізнавальної діяльності, соціальна адаптація дітей з ООП, індивідуальна програма розвитку, особистісно орієнтоване навчання, принцип «розвиваючої допомоги», «дослідне учіння», особливості оцінювання досягнень дітей з ООП, оцінювання навчальних досягнень, портфоліо, адаптація оцінювання, моніторинг успішності освітнього процесу, затвердження ІПР.

Узагальнення вивченого: діагностика знань, виконання вправ, робота з психологічними тестами, тестовий контроль знань.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Охарактеризуйте актуальні проблеми інклюзивної освіти
2. Проаналізуйте індивідуальні особливості навчально-пізнавальної діяльності дітей з ООП.
3. Охарактеризуйте стандартизовані тести для проведення комплексної оцінки дитини.
4. Проаналізуйте особливості пізнавальної діяльності, соціальної адаптації та поведінки дітей з ООП.
5. Визначте техніки розробки індивідуальної програми розвитку.
6. Охарактеризуйте особливості особистісно орієнтованого навчання.
7. Проаналізуйте особливості оцінювання досягнень дітей з ООП.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Семінарське заняття № 4

Тема: *Нормативно-правова база інклюзії*

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, перегляд мультимедійних презентацій, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета: *знати* стан розвитку інклюзивної освіти в Україні та за кордоном, нормативно-правові аспекти інклюзивної освіти, поняття інвалідності та інклюзії.

вміти здійснювати порівняльний аналіз міжнародного права в інклюзії та нормативно-правових аспектів інклюзивної освіти в Україні.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми «Нормативно-правова база інклюзивної освіти».

План

1. Основні міжнародні документи у сфері інклюзивної освіти
2. Законодавча і нормативно-правова база інклюзивної освіти в Україні
3. Інвалідність та інклюзія

Основні поняття: інвалідність, групи інвалідності, інклюзія, інклюзивна освіта, інклюзивне навчання, стратегія інклюзивного навчання, освітнє середовище, компоненти інклюзивної освіти.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з психологічними тестами

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Визначте особливості міжнародних документів у сфері інклюзивної освіти.
2. Охарактеризуйте законодавчу та нормативно-правову базу інклюзивної освіти в Україні.
3. Охарактеризуйте поняття «інвалідність» та «інклюзія».

4. Визначте взаємозв'язки понять: інклюзивна освіта, інклюзивне навчання, стратегія інклюзивного навчання, освітнє середовище, компоненти інклюзивної освіти.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Список рекомендованих джерел

1. Колупасва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія]. Київ : «Самміт-Книга», 2019. 326 с.
2. Конвенція про права осіб з інвалідністю / Конвенцію ратифіковано Законом № 1767–VI від 16.12.2009. Документ 995_g71, чинний, поточна редакція — Редакція від 06.07.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
3. Факультативний протокол до Конвенції про права осіб з інвалідністю / Конвенцію ратифіковано Законом № 1767–VI від 16.12.2009. Документ 995_g72, чинний, поточна редакція – Редакція від 06.07.2016. [Електронний ресурс].
4. ЮНЕСКО. 2013. Підсумковий документ технічної консультації з питання виховання глобальної громадянськості. Виховання в дусі глобальної громадянськості: нова перспектива. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002241/224115E.pdf>
5. ЮНЕСКО. 2006. Всесвітня доповідь по моніторингу ОДВ 2006 р. Грамотність: життєва необхідність, с. 154. URL: http://www.unesco.org/education/GMR2006/full/chapt6_eng.pdf.

Семінарське заняття № 5

Тема: *Етика інклюзивної освіти*

Вид заняття: семінар-практикум.

Методи: бесіда, діагностика знань, перегляд мультимедійних презентацій, психологічне дослідження, самостійна робота, перегляд науково-популярного фільму.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Мета: *знати* особливості етичних аспектів спілкування з особою з інвалідністю.

вміти охарактеризувати модель інвалідності та особливості спілкування з особою з інвалідністю.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми «Етика інклюзивної освіти».

План

1. Модель інклюзивної освіти.
2. Актуальність проблеми інклюзивної освіти та її мета
3. Аналіз поняття інклюзивна освіта
4. Етичні аспекти спілкування з особою з інвалідністю

Основні поняття: Етапи супроводу, співпраця команди супроводу та батьків, стадії співпраці, проблеми батьків під час супроводу, модель формування оптимальної позиції батьків, етика спілкування фахівців з батьками, місія батьків, кроки до залучення батьків, контакт та консультації, оптимальний контакт, завдання, прийоми та форми дій, можливості співпраці з інклюзивно-ресурсними центрами.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з психологічними тестами.

Завдання для підготовки до семінарського

заняття:

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Проаналізуйте загальну характеристику поняття «інклюзія».
2. Охарактеризуйте терміни: соціальна концепція, цінності інклюзії, основний принцип інклюзії, основна ідея інклюзивної освіти, спрямування інклюзивної освіти.
3. Проаналізуйте Права дітей та права осіб з інвалідністю.
4. Охарактеризуйте Біопсихосоціальну модель інвалідності.
5. Проаналізуйте етичні аспекти спілкування з особою з інвалідністю.
6. Визначіть загальні рекомендації із супроводу та взаємодії з людиною з інвалідністю.
7. Охарактеризуйте особливості взаємодії з людиною з порушенням зору.
8. Охарактеризуйте особливості взаємодії з людиною з порушенням опорного апарату.
9. Охарактеризуйте особливості взаємодії з людиною з порушенням слуху.
10. Охарактеризуйте особливості взаємодії з людиною із затримкою розумового розвитку.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Список рекомендованих джерел

1. Вовченко О. А. Детермінанти сучасного психологічного супроводу осіб з особливостями психофізичного розвитку в

контексті особливостей українського менталітету. *Теорія і практика сучасної психології*. 2020. № 1, Т 3. С. 143–148.

2. Данілавічюте Е. А., Миронова С. П., Пахомова Н. Г., Таранченко О. М. Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика : колект. монографія, за наук. ред. А. А. Колупасової, І. М. Дичківської. Рівне : Волинські обереги, 2020. 364 с

3. Колупасова А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. / Видання доп. та перероблене: Київ : Знання, 2018. 126 с.

4. Колупасова А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2019. 326 с.

5. Колупасова А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.

6. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник]. Кам'янець-Подільський, 2018. 164 с.

7. Миськів Л.І. Інклюзивна освіта України: особливості впровадження / Україн. часопис міжнар. права. 2018. № 3. С. 121-125.

Семінарське заняття № 6

Тема: *Оптимальне пристосування освітнього простору*

Вид заняття: семінар–практикум

Методи: бесіда, діагностика знань, перегляд мультимедійних презентацій, психологічне дослідження, самостійна робота

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Мета: *знати* основні принципи універсального дизайну, зміст понять «простір школи» та «простір класу».

вміти охарактеризувати основні вимоги принципів розумного пристосування та універсального дизайну для окремих категорій дітей з ООП.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми «Оптимальне пристосування освітнього простору».

План

1. Принципи універсального дизайну
2. Простір школи
3. Організація ресурсної кімнати
4. Простір класу
5. Основні вимоги принципів розумного пристосування та універсального дизайну для окремих категорій дітей з ООП

Основні поняття: принципи універсального дизайну, цілі уроку, тип виконання, тип подання матеріалу, робочий простір, простір школи, орієнтація та мобільність, ресурсна кімната, сенсорний куток, ігрова зона, сенсорна кімната, медіатека, простір класу, візуальні підказки інтерактивна дошка.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з психологічними тестами.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Охарактеризуйте основні принципи універсального дизайну.
2. Проаналізуйте поняття «простір школи».

3. Охарактеризуйте фактори організації ресурсної кімнати.
4. Проаналізуйте поняття «простір класу».
5. Дайте визначення трансферу та охарактеризуйте послідовність його аналізу.
6. Опишіть основні вимоги принципів розумного пристосування та універсального дизайну для окремих категорій дітей з ООП.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Список рекомендованих джерел

1. Вовченко О. А. Детермінанти сучасного психологічного супроводу осіб з особливостями психофізичного розвитку в контексті особливостей українського менталітету. *Теорія і практика сучасної психології*. 2020. № 1, Т 3. С. 143–148.
2. Данілавичюте Е. А., Миронова С. П., Пахомова Н. Г., Таранченко О. М. Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика : колект. монографія, за наук. ред. А. А. Колупасвої, І. М. Дичківської. Рівне : Волинські обереги, 2020. 364 с
3. Колупасва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. / Видання доп. та перероблене. Київ : Знання, 2018. 126 с.
4. Колупасва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2019. 326 с.
5. Колупасва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
6. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : ннавчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2018. 164 с.

7. Миськів Л. І. Інклюзивна освіта України: особливості впровадження / Україн. часопис міжнар. права. 2018. № 3. С. 121–125.

Семінарське заняття № 7

Тема: *Команда супроводу та взаємодія інклюзивної освіти*

Вид заняття: семінар–практикум

Методи: бесіда, діагностика знань, перегляд мультимедійних презентацій, психологічне дослідження, самостійна робота, перегляд науково-популярного фільму.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Мета: *знати* особливості створення команди супроводу та взаємодія її членів.

вміти створювати команди супроводу відповідно запитів та мети.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми «Команда супроводу та взаємодія інклюзивної освіти».

План

1. Умови освітніх послуг для забезпечення ефективного навчання дитини з ООП
2. Організація інклюзивного навчання дитини з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому середовищі
3. Склад команди супроводу

Основні поняття: Супровід, склад команди супроводу, командна взаємодія, спеціалісти супроводу, адміністрація школи, учитель, асистент учителя, соціальний педагог, вихователь ГПД, практичний психолог, логопед, учитель-дефектолог (тифлопедагог), учитель-дефектолог (сурдопедагог), учитель-дефектолог

(олігофренопедагог), учитель-реабілітолог (ортопедагог), медичний працівник закладу освіти.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з психологічними тестами

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Проаналізуйте загальну характеристику складу команди супроводу.
2. Охарактеризуйте особливості спеціалістів команди супроводу.
3. Проаналізуйте функції адміністрації школи, учителя, асистента учителя.
4. Охарактеризуйте функції соціального педагога, вихователя ГПД, практичного психолога, логопеда.
5. Проаналізуйте функції учителя-дефектолога (тифлопедагога), учителя-дефектолога (сурдопедагога), учителя-дефектолога (олігофренопедагога).
6. Охарактеризуйте функції учителя-реабілітолога (ортопедагога), медичного працівника закладу освіти.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Список рекомендованих джерел

1. Вовченко О. А. Детермінанти сучасного психологічного супроводу осіб з особливостями психофізичного розвитку в контексті особливостей українського менталітету. *Теорія і*

- практика сучасної психології*. 2020. № 1, Т 3. С. 143–148.
2. Данілавичюте Е. А., Миронова С. П., Пахомова Н. Г., Таранченко О. М. Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика : колект. монографія, за наук. ред. А. А. Колупаєвої, І. М. Дичківської. Рівне : Волинські обереги, 2020. 364 с
 3. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. / Видання доп. та перероблене. Київ : Знання, 2018. 126 с.
 4. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2019. 326 с.
 5. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
 6. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : ннавчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2018. 164 с.
 7. Миськів Л. І. Інклюзивна освіта України: особливості впровадження / Україн. часопис міжнар. права. 2018. № 3. С. 121–125.

Семінарське заняття № 8

Тема: *Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах*

Вид заняття: семінар-практикум

Методи: бесіда, діагностика знань, перегляд мультимедійних презентацій, психологічне дослідження, самостійна робота, перегляд науково-популярного фільму.

Мета: *знати* особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП в загальноосвітніх навчальних закладах.

вміти охарактеризувати використання у викладанні

технології інклюзивного навчання.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми *«Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах»*.

План

1. Психологія інклюзії дітей з ООП в загальноосвітніх навчальних закладах
2. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання.
3. Основні принципи корекційно-розвивальної роботи.
4. Мета, вимоги та етапи реалізації психокорекційних програм.
5. Фактори ефективності психологічної корекції.

Основні поняття: індивідуальний підхід, шкільна дезадаптація учнів з ООП, диференційоване навчання, компоненти стратегії прямого навчання, структура уроку методом прямого навчання, методика «так» або «ні», етапи навчання «так/ні», навчання без помилок, взаємне навчання дітей, компоненти взаємного навчання.

Узагальнення вивченого: діагностика знань, виконання вправ, робота з психологічними тестами.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Охарактеризуйте особливості психологічної інклюзії ООП в загальноосвітніх навчальних закладах.

2. Проаналізуйте стратегію використання у викладанні технології «Диференційованої інструкції».
3. Проаналізуйте стратегію використання у викладанні технології «Прямого навчання».
4. Охарактеризуйте стратегію використання у викладанні технології «Навчання без помилок».
5. Опишіть стратегію використання методу взаємного навчання.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Список рекомендованих джерел

1. Вовченко О. А. Детермінанти сучасного психологічного супроводу осіб з особливостями психофізичного розвитку в контексті особливостей українського менталітету. *Теорія і практика сучасної психології*. 2020. № 1, Т 3. С. 143–148.
2. Данілавичюте Е. А., Миронова С. П., Пахомова Н. Г., Таранченко О. М. Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика : колект. монографія, за наук. ред. А. А. Колупаєвої, І. М. Дичківської. Рівне : Волинські обереги, 2020. 364 с
3. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. / Видання доп. та перероблене. Київ : Знання, 2018. 126 с.
4. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2019. 326 с.
5. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
6. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : ннавчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2018. 164 с.

7. Миськів Л. І. Інклюзивна освіта України: особливості впровадження / Україн. часопис міжнар. права. 2018. № 3. С. 121–125.

Семінарське заняття № 9

Тема: *Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами у вищих навчальних закладах*

Вид заняття: семінар-практикум

Методи: бесіда, діагностика знань, перегляд мультимедійних презентацій, психологічне дослідження, самостійна робота, перегляд науково-популярного фільму.

Мета: *знати* особливості психолого-педагогічного супроводу студентів з ООП у вищих навчальних закладах.

вміти охарактеризувати використання у викладанні технології інклюзивного навчання.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми «*Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами у вищих навчальних закладах*».

План

1. Психологія інклюзії студентів з ООП у вищих навчальних закладах
2. Формування психологічної готовності учасників навчально-виховного процесу до взаємодії з дітьми з особливими освітніми потребами.
3. Значення інклюзії у вищих навчальних закладах.
4. Принципи психологічного супроводу студентів з особливими освітніми потребами.

Основні поняття: індивідуальний підхід, дезадаптація осіб з ООП, диференційоване навчання, компоненти стратегії прямого навчання, структура уроку

методом прямого навчання, методика «так» або «ні», етапи навчання «так/ні», навчання без помилок, взаємне навчання дітей, компоненти взаємного навчання.

Узагальнення вивченого: діагностика знань, виконання вправ, робота з психологічними тестами.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Опишіть особливості психологічної інклюзії студентів з ООП у вищих навчальних закладах.
2. Проаналізуйте формування психологічної готовності учасників навчально-виховного процесу до взаємодії з дітьми з особливими освітніми потребами.
3. Проаналізуйте значення інклюзії у вищих навчальних закладах.
4. Охарактеризуйте принципи психологічного супроводу студентів з особливими освітніми потребами.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Список рекомендованих джерел

1. Вовченко О. А. Детермінанти сучасного психологічного супроводу осіб з особливостями психофізичного розвитку в контексті особливостей українського менталітету. *Теорія і практика сучасної психології*. 2020. № 1, Т 3. С. 143–148.
2. Данілавічюте Е. А., Миронова С. П., Пахомова Н. Г., Таранченко О. М. Гуманізація освітнього простору

- спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика : колект. монографія, за наук. ред. А. А. Колупасової, І. М. Дичківської. Рівне : Волинські обереги, 2020. 364 с
3. Колупасова А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. / Видання доп. та перероблене. Київ : Знання, 2018. 126 с.
4. Колупасова А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2019. 326 с.
5. Колупасова А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
6. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2018. 164 с.
7. Миськів Л. І. Інклюзивна освіта України: особливості впровадження / Україн. часопис міжнар. права. 2018. № 3. С. 121–125.

Семінарське заняття № 10

Тема: *Алгоритм надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних програм*

Вид заняття: семінар-практикум

Методи: бесіда, діагностика знань, перегляд мультимедійних презентацій, психологічне дослідження, самостійна робота, перегляд науково-популярного фільму.

Мета: *знати* особливості надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних програм.

вміти охарактеризувати використання у викладанні технології інклюзивного навчання.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми «Алгоритм

надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних програм»

План

1. Етапи супроводу, співпраця команди супроводу та батьків, стадії співпраці, проблеми батьків під час супроводу, модель формування оптимальної позиції батьків
2. Етика спілкування фахівців з батьками, місія батьків, кроки до залучення батьків, контакт та консультації, оптимальний контакт, завдання, прийоми та форми дій, співпраця з інклюзивно-ресурсними центрами.
3. Пригципи складання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних програм
4. Формування психологічної готовності учасників навчально-виховного процесу до психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних програм.

Основні поняття: індивідуальний підхід, дезадаптація осіб з ООП, диференційоване навчання, компонети стратегії прямого навчання, структура уроку методом прямого навчання, методика «так» або «ні», етапи навчання «так/ні», навчання без помилок, взаємне навчання дітей, компоненти взаємного навчання.

Узагальнення вивченого: діагностика знань, виконання вправ, робота з психологічними тестами.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Опишіть етапи супроводу та співпраці команди супроводу та батьків,

2. Проаналізуйте стадії співпраці, проблеми батьків під час супроводу, модель формування оптимальної позиції батьків
3. З'ясуйте особливості етики спілкування фахівців з батьками,
4. Опишіть місію батьків, кроки до залучення батьків,
5. Проаналізуйте стратегії контакту та консультації, , прийоми та форми дій.
6. Опишіть основні аспекти співпраці з інклюзивно-ресурсними центрами.
5. Охарактеризуйте принципи психологічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Список рекомендованих джерел

1. Вовченко О. А. Детермінанти сучасного психологічного супроводу осіб з особливостями психофізичного розвитку в контексті особливостей українського менталітету. *Теорія і практика сучасної психології*. 2020. № 1, Т 3. С. 143–148.
2. Данілавичюте Е. А., Миронова С. П., Пахомова Н. Г., Таранченко О. М. Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика : колект. монографія, за наук. ред. А. А. Колупасвої, І. М. Дичківської. Рівне : Волинські обереди, 2020. 364 с
3. Колупасєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. / Видання доп. та перероблене. Київ : Знання, 2018. 126 с.
4. Колупасєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2019. 326 с.

5. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
6. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2018. 164 с.
7. Миськів Л. І. Інклюзивна освіта України: особливості впровадження / Україн. часопис міжнар. права. 2018. № 3. С. 121–125.

1. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Тема 1. Психологія інвалідності в інклюзії	8	10
2.	Тема 2. Філософія інклюзивної освіти	8	11
3.	Тема 3. Актуальні питання інклюзивної освіти	8	11
4.	Тема 4. Нормативно-правова база інклюзивної освіти	8	11
5.	Тема 5. Етика інклюзивної освіти	8	10
6.	Тема 6. Оптимальне пристосування освітнього простору	8	11
7.	Тема 7. Команда супроводу та взаємодія інклюзивної освіти	8	11
8.	Тема 8. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах	8	11
9.	Тема 9. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами у вищих навчальних закладах	8	11
10.	Тема 10. Алгоритм надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних програм	8	11
	Разом	80	108

Оформлення звіту про самостійну роботу

Підсумком самостійної роботи вивчення дисципліни «Психологія інклюзії» є складання письмового звіту за темами, вказаними в п. 6.

Захист звіту про самостійну роботу відбувається у терміни, обумовлені студентом і викладачем.

Види самостійної роботи

1. Захист звіту про самостійну роботу
2. Презентація наукового фільму.
3. Презентація першоджерел.
4. Презентація наукової статті.
5. Написання наукової статті для публікації.
6. Підготовка виступу на студентській конференції.

7. Питання до підсумкового контролю

з дисципліни «Психологія інклюзії»

1. Основні міжнародні документи у сфері інклюзивної освіти.
2. Законодавча і нормативно-правова база інклюзивної освіти в Україні.
3. Інвалідність та інклюзія.
4. Підтримка інклюзивної освіти, інклюзивне навчання, стратегія інклюзивного навчання, освітнє середовище, компоненти інклюзивної освіти.
5. Філософія інклюзії.
6. Ідеологія та цінності інклюзії.
7. Права дітей та права осіб з інвалідністю.
8. Біопсихосоціальна модель інвалідності.
9. Етичні аспекти спілкування з особою з інвалідністю.
10. Принципи універсального дизайну.
11. Простір школи.
12. Організація ресурсної кімнати.
13. Простір класу.

14. Основні вимоги принципів розумного пристосування та універсального дизайну для окремих категорій дітей з ООП.
15. Умови освітніх послуг для забезпечення ефективного навчання дитини з ООП.
16. Організація інклюзивного навчання дитини з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому середовищі.
17. Склад команди супроводу.
18. Етапи надання психолого-педагогічних послуг.
19. Особливості співпраці з батьками дітей з ООП.
20. Модель формування оптимальної позиції батьків.
21. Кроки до залучення батьків.
22. Методичні рекомендації щодо роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання.
23. Співпраця з інклюзивно-ресурсними центрами.
24. Індивідуальні особливості навчально-пізнавальної діяльності дітей з ООП.
25. Стандартизовані тести для проведення комплексної оцінки дитини .
26. Особливості пізнавальної діяльності, соціальної адаптації та поведінки дітей з ООП.
27. Розробка індивідуальної програми розвитку.
28. Особистісно орієнтоване навчання.
29. Особливості оцінювання досягнень дітей з ООП.
30. Професійна та психологічна готовність педагога.
31. Кроки педагога для влучення дитини з ООП в освітній процес.
32. Педагогічна супервізія.
33. Алгоритм проведення супервізійних груп.

34. Загальні рекомендації педагогам з формування учбової поведінки у дітей з ООП.
35. Психологія інклюзії дітей з ООП в загальноосвітніх навчальних закладах.
36. Психологія інклюзії студентів з ООП у вищих навчальних закладів.
37. Стратегія використання у викладанні технології «Диференційованої інструкції».
38. Стратегія використання у викладанні технології «Прямого навчання».
39. Стратегія використання у викладанні технології «Навчання без помилок».
40. Стратегія використання методу взаємного навчання.

Шкала оцінювання навчальних досягнень студентів

Види занять	Бали
1. Поточна складова оцінювання	
1.1. Психологія інвалідності в інклюзії	5
1.2. Філософія інклюзивної освіти	5
1.3. Актуальні питання інклюзивної освіти	5
1.4. Нормативно-правова база інклюзивної освіти	5
1.5. Етика інклюзивної освіти	5
1.6. Оптимізація пристосування освітнього простору	5
1.7. Команда супроводу та взаємодія інклюзивної освіти	5
1.8. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах	5
1.9. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами у вищих навчальних закладах	5
1.10. Алгоритм надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних програм	5
1.11. Самостійна робота	10
Всього поточна складова оцінювання:	60

2. Підсумкова складова оцінювання	
2.1. Модульний контроль №1	20
2.2. Модульний контроль №2	20
Всього підсумкова складова оцінювання:	40
Разом:	100

Сума балів за всі форми навчальної діяльності

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Для залік
90 – 100	зараховано
82 – 89	
74 – 81	
64 – 73	
60 – 63	
35 – 59	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

7. Список використаних та рекомендованих джерел

Базові

1. Вовченко О. А. Детермінанти сучасного психологічного супроводу осіб з особливостями психофізичного розвитку в контексті особливостей українського менталітету. *Теорія і практика сучасної психології*. 2020. № 1, Т 3. С. 143–148.
2. Данілавічюте Е. А., Миронова С. П., Пахомова Н. Г., Таранченко О. М. Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика : колект. монографія, за наук. ред. А. А. Колупаєвої, І. М. Дичківської. Рівне : Волинські обереги, 2020. 364 с
3. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. / Видання доп. та перероблене. Київ : Знання, 2018. 126 с.
4. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2019. 326 с.
5. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
6. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : ннавчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2018. 164 с.
7. Миськів Л. І. Інклюзивна освіта України: особливості впровадження / Україн. часопис міжнар. права. 2018. № 3. С. 121–125.

8. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна». 2019. 300 с.

Додаткові

1. Захарова Л. Г. Технології використання інноваційного інтерактивного обладнання в корекційно-розвитковій діяльності в умовах інклюзивноресурсних центрів : методичні рекомендації для фахівців ІРЦ та установ з інклюзивною формою навчання. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 108 с.
2. Конвенція про права осіб з інвалідністю // Конвенцію ратифіковано Законом № 1767–VI від 16.12.2009. Документ 995_g71, чинний, поточна редакція — Редакція від 06.07.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
3. Луценко І. В. Організаційно-педагогічні умови діяльності асистента вчителя в інклюзивному навчальному закладі : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спец. : 13.00.03 «Корекційна педагогіка» / Інститут спеціальної педагогіки НАПН України. Київ : Знання, 2017. 20 с.
4. Практичний психолог в інклюзивно-ресурсному центрі (Блок «Молодший шкільний вік») : методичні рекомендації / Д. В. Прасол, І. В. Корнієнко, О. С. Чеканова, І. В. Дрозд, А. Ю. Семенова, А. О. Толмачова, І. А. Соломко, О. В. Бавольська ; за

- заг. редакцією Д. В. Прасола. Миколаїв : вид. Торубара В.В., 2021. 624 с.
5. Шпак С. Г. 07-03-128S Силабус навчальної дисципліни «Психологія інклюзії» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми спеціальності 053 «Психологія» денної та заочної форми навчання [Електронне видання. Рівне : НУВГП, 2023. 16 с.
 6. Шпак С. Г. 07-10-89S Силабус навчальної дисципліни «Психологія інклюзії» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми спеціальності 053 «Психологія» денної та заочної форми навчання [Електронне видання]. Рівне : НУВГП, 2025. 12 с.
 7. Шпак С.Г. 07-03-392 Методичні вказівки до семінарських занять з навчальної дисципліни «Психологія інклюзії» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми спеціальності 053 «Психологія» денної та заочної форми навчання [Електронне видання]. Рівне : НУВГП, 2023. 52 с.
 8. Шпак С.Г. 07-03-42S Силабус навчальної дисципліни «Психологічний супровід інклюзивної освіти» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) освітнього ступеня, спеціальності 053 «Психологія» освітньо-професійної програми «Психологія». Рівне : НУВГП. 2021.19 с.
 9. 07-03-232S Силабус навчальної дисципліни «Основи інклюзивної освіти» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної

- програми «Середня освіта (Історія)» спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)» денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Шпак С. Г. Рівне : НУВГП, 2024. 12 с.
10. Шпак С. Г. 07-03-401М Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи інклюзивної освіти» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня які навчаються за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія)» спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)» денної та заочної форми навчання [Електронне видання]. Рівне : НУВГП, 2024. 52 с.
 11. Шпак С. Г. Особливості формування інклюзивного освітнього середовища у вимірі європейських стандартів. Суспільні дисципліни як фактор формування цивілізаційної компетентності: сучасні освітні виклики і перспективи розвитку : монографія / За заг.ред. проф. Ю. Олексіна. Рівне : О. Зень, 2024. 100 с. С. 40–48.
 12. Шпак С. Г., Михайлова А. О. Сучасні проблеми подолання інтернет-залежності у підлітків. Збірник наукових праць «Соціально-гуманітарний вісник», Випуск 50. Харків : СГ НТМ «Новий світ», 2024. 81 с. С. 25–26.
 13. Engelmann, S. Student-program alignment and teaching to mastery. *Journal of Direct Instruction*, 2007. 7(1). P. 45–66.
 14. Simonsen B., Myers D., DeLuca C. (). Teaching teachers to use prompts, opportunities to respond, and specific

- praise. *Teacher Education and Special Education*. 2010. 33(4), P. 300–318.
15. Stichter J. P., Lewis T. J., Whittaker T. A., Richter M., Johnson N. W., Trussell R. P. Assessing teacher use of opportunities to respond and effective classroom management strategies: Comparisons among high and low-risk elementary schools. *Journal of Positive Behavior Interventions*. 2008. 11(2), P. 68–81.

9. Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про вищу освіту» / Документ 2145-VIII, чинний, поточна редакція — Редакція від 09.08.2019, підстава - 2745-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Закон України «Про загальну середню освіту» - Документ 651-XIV, чинний, поточна редакція — Редакція від 09.08.2019, підстава - 2745-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.
3. Заєркова Н. В. Індивідуальне оцінювання дітей з особливими освітніми потребами. Технологія «портфоліо». URL: [https:// www.slideshare.net/lanalana63/ss-16336035](https://www.slideshare.net/lanalana63/ss-16336035)
4. Захарчук М. Є. Проблеми формування професійної компетентності викладача в умовах впровадження інклюзивної освіти в Україні. URL: [http://gnpu.edu.ua/files/naukovi%20chitanny/pedagogika/ ZaharchukKluchkovska](http://gnpu.edu.ua/files/naukovi%20chitanny/pedagogika/ZaharchukKluchkovska).
5. Канадсько–український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» URL: <http://www.education-inclusive.com/shho-take-inklyuziya>.
6. Конвенція про права осіб з інвалідністю / Конвенцію ратифіковано Законом № 1767–VI від 16.12.2009. – Документ 995_g71, чинний, поточна редакція — Редакція від 06.07.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
7. Конвенція про права людини. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.

8. Конвенція про права дитини. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
9. Концепція розвитку інклюзивної освіти в Україні URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
10. Про заходи щодо розв'язання актуальних проблем осіб з обмеженими фізичними можливостями / Указ Президента України URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
11. Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання Наказ МОН № 912 від 01.10.10 року. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189/.
12. Кучерук О. С. Компетентнісний підхід як основа підготовки майбутнього вчителя до реалізації завдань інклюзивного навчання. URL: <http://gnpu.edu.ua/files/naukovi%20chitanny/pedagogika/ZaharchukKluchkovska>.
13. Логопедична онлайн-служба «Коректолог». URL: <https://korektolog.com>
14. Методичні рекомендації щодо організації навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах у 2015 – 2016 навчальному році. URL: mirrvopsi.at.ua/Metodrecomend/inkluz.doc.
15. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
16. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 року N 545 «Про затвердження положення про

- інклюзивно-ресурсний центр». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-п>
17. Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів. Резолюція. Прийнята Генеральною Асамблеєю (за доповіддю Третього комітету (A/48/627). URL: <http://npu.edu.ua!/e-book/book/html>.
18. Факультативний протокол до Конвенції про права осіб з інвалідністю / Конвенцію ратифіковано Законом № 1767-VI від 16.12.2009. Документ 995_g72, чинний, поточна редакція – Редакція від 06.07.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g72
19. ЮНЕСКО. 2013. Підсумковий документ технічної консультації з питання виховання глобальної громадянськості. Виховання в дусі глобальної громадянськості: нова перспектива. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002241/224115E.pdf>
20. ЮНЕСКО. 2006. Всесвітня доповідь по моніторингу ОДВ 2006 р. Грамотність: життєва необхідність, с. 154. URL: http://www.unesco.org/education/GMR2006/full/chapt6_eng.pdf.